

Verslag

**van de vergadering van
provinciale staten van Drenthe**

gehouden op 2 april 2003

INHOUD

Opening	2
Mededelingen	2
Verloop besprekingen collegevorming	2
- <i>Motie A (aangenomen)</i>	12
Sluiting	15

PROVINCIALE STATEN VAN DRENTHE

Verslag van de vergadering van provinciale staten van Drenthe, gehouden op 2 april 2003 in het provinciehuis te Assen.

Tegenwoordig zijn:

A.L. ter Beek, Commissaris van de Koningin,
voorzitter

de leden (48 in getal):

H. Baas (ChristenUnie)
H. Beerda (PvdA)
K.N. Blanksma (GroenLinks)
H.C.E. Boerland (PvdA)
L. Bomhof (VVD)
Joh. Dijks (VVD)
A.H.J. Dohle (VVD)
mevrouw A. Edelenbosch (PvdA)
J.W.M. Engels (D66)
mevrouw W.G. Goudriaan-Visser (PvdA)
mevrouw A. Haarsma (PvdA)
Ch.C. de Haas (OPD)
E. Hemsteede (PvdA)
H. Holman (CDA)
H.R. Hornstra (PvdA)
mevrouw I.J. Huisman-Holmersma (PvdA)
A. Huizing (PvdA)
H.G. Idema (PvdA)
C.D. de Jong (LPF)
K. Jonker (CDA)
C.H. Kloos (Drents Belang/DOP)
W.H. Kuiper (GroenLinks)
J. Langenkamp (GroenLinks)
A. Lanting (VVD)
H.P.K.M. Looman (PvdA)
mevrouw W.L.M. Mastwijk-Beekhuijzen (CDA)
mevrouw A.H. Mulder (CDA)
E. Olij (PvdA)
mevrouw J.M. Pannekoek-van Toor (VVD)
J. Pereboom (PvdA)
A.G.H. Peters (CDA)
R.E. Pot (PvdA)
G.H. Reukema (CDA)
G. Roeles (VVD)
J.H. Schaap (PvdA)
J. Slagter (PvdA)
K.H. Smidt (VVD)
mevrouw G.H. Smith-Bults (GroenLinks)
mevrouw H.G. Stoel-Snater (PvdA)

S.B. Swierstra (VVD)
E.R. Veenstra (PvdA)
mevrouw S. van de Vijver-Geitz (PvdA)
mevrouw G. de Vries-Leggedoor (CDA)
K.J. de Vries (CDA)
A. Wendt (ChristenUnie)
mevrouw K. Westerkamp-Exoo (CDA)
Th.J. Wijbenga (CDA)
H. Zomer (CDA)

Voorts aanwezig:

demissionair gedeputeerde H. Weggemans
mevrouw I.M. Rozema, statengriffier
J.D. Nauta, directeur-secretaris

Met kennisgeving afwezig:

A. Faber (CDA)
J.P. Sluiter (D66)
J. Zweens (PvdA)

A. Opening

De VOORZITTER: Ik open de vergadering van provinciale staten (PS) (17.02 uur).

B. Mededelingen

De VOORZITTER: Ik deel de staten mee dat bericht van verhindering tot het bijwonen van de vergadering is binnengekomen van de heren Faber, Sluiter en Zweens. De heer Zweens is vandaag jarig.

Ik heb u uitgenodigd voor deze extra vergadering van PS op verzoek van mevrouw Edelenbosch die de besprekingen over de collegevorming heeft geleid. Ik geef dan ook het woord aan mevrouw Edelenbosch die een verklaring zal afleggen over het verloop van de besprekingen over de collegevorming.

Mevrouw EDELENBOSCH: Voorzitter. Om te beginnen wil ik u hartelijk danken dat u de staten bijeen heeft willen roepen om mij in de gelegenheid te stellen te rapporteren over mijn bevindingen van de gesprekken over de vorming van een nieuw college van gedeputeerde staten (GS). De staten krijgen nu de gelegenheid om daarover te debatteren. Wij zijn dit proces openbaar begonnen en ik denk dat het op deze wijze voortgezet moet worden.

Ik roep in herinnering de vorige vergadering waarin wij een debat over de formatie gevoerd hebben en waarin de fracties hun ideeën en wensen ten aanzien van het bestuur van onze provincie naar voren hebben gebracht. Er waren veel verschillen van inzicht, maar er was een meerderheid voor een college van twee partijen. Aangezien mijn eigen partij dat idee ook onderschrijft, heb ik onderzocht of dat een haalbare optie is. Aandachtspunten in de gesprekken die ik heb gevoerd, waren: 1. de wens om een tweepartijencollege te vormen; 2. de wens van de PvdA om een vijfkoppig college te vormen; 3. het maken van afspraken over een heldere vervolgpprocedure. Dat laatste wil zeggen: zodra de kandidaat-gedeputeerden bekend zijn, maken zij een collegeprogramma dat aan de staten wordt voorgesteld op het moment dat het college wordt benoemd.

Maandagavond 24 maart heeft een gesprek plaatsgevonden met het CDA. Op de details van dat besloten gesprek zal ik niet ingaan.

Het was een intensief gesprek en de conclusie kon worden getrokken dat de PvdA en het CDA het over de procedure wel eens zouden kunnen worden en dat vijf collegeleden voor het CDA geen wet van Meden en Perzen is, maar een mogelijke uitkomst van onderhandelingen. Over het centrale punt - het tweepartijencollege - wilde het CDA niet praten, ondanks ons herhaaldelijk aandringen. De CDA-onderhandelaars waren ook niet bereid dat punt opnieuw in hun fractie te bespreken. Hun oordeel stond muurvast. Het CDA wilde verder met zijn huidige collegepartners en wilde zo spoedig mogelijk met drie partijen om tafel gaan zitten.

De avond daarop vond het gesprek met de VVD-onderhandelaars plaats. Toen is uitgebreid stilgestaan bij de samenstelling van het provinciaal bestuur, dat het beste is voor Drenthe. Er zijn diverse mogelijkheden ter tafel gekomen. Over het voorstel met betrekking tot een heldere procedure waren de onderhandelaars het wel eens. Hetzelfde gold voor een college van vijf gedeputeerden, maar dat zou ook betrokken kunnen worden in de onderhandelingen, aldus de VVD-onderhandelaars. De uitgangspositie van de VVD om te kiezen voor een breder college bleef overeind, maar de gedachtegang van de PvdA met betrekking tot een tweepartijencollege kon wel worden gevolgd. In ieder geval hebben de VVD-onderhandelaars daarover met hun fractie nog gesproken. De uiteindelijke reactie gaf echter niet veel ruimte. De VVD bleef voorlopig bij haar standpunt dat het college uit drie partijen moet bestaan.

De PvdA vindt dit spijtig en moet concluderen dat CDA en VVD een breed gedragen wens van deze staten niet willen honoreren. It takes two to tango. Alvorens nu verdere stappen te zetten, heb ik gemeend de staten op deze wijze verslag te moeten doen van de door mij gevoerde gesprekken en mijn onderzoek naar de mogelijkheid van een tweepartijencollege in Drenthe.

De heer BLANKSMA: Voorzitter, mag ik een paar vragen stellen?

De VOORZITTER: Ik wil graag eerst even peilen of bij de fracties behoefte bestaat aan kort intern beraad alvorens het debat voort te zetten. Naar mij blijkt, bestaat die behoefte niet. De heer Blanksma kan zijn vragen natuurlijk ook stellen in de algemene discussieronde.

De heer BLANKSMA: Dat begrijp ik maar daarvoor wil ik graag nog even van mevrouw Edelenbosch weten of in de formatiegesprekken ook gesproken is over de zetelverdeling en, zo ja, welke partij welke portefeuilles wil hebben.

De VOORZITTER: Ik moet u even onderbreken, want het lijkt mij dat u dergelijke vragen ook kunt stellen in het debat dat ik nu wil openen. Het woord is aan de heer Schaap.

De heer SCHAAP: Voorzitter. Na de verkiezingen op 1 maart jl. heeft de PvdA het voortouw mogen nemen om te komen tot een nieuw college van GS. Mevrouw Edelenbosch heeft daartoe de afgelopen drie weken de nodige initiatieven genomen. Allereerst hebben rond het weekend na de verkiezingen gesprekken plaatsgevonden met alle fracties die daaraan wilden meewerken. Die gesprekken waren verkennend en procedureel van aard. Een van die uitkomsten van die gesprekken was een breed gedragen voorkeur voor een openbaar formatiedebat, dat vervolgens heeft plaatsgevonden op 20 maart jl. Tijdens dat debat heeft de PvdA-fractie een heldere lijn uitgezet. Als inzet voor de onderhandelingen wilde zij een coalitie tot stand brengen, bestaande uit twee partijen die gezamenlijk kunnen rekenen op de steun van een meerderheid in de staten. Kortom, een voorkeur voor PvdA/CDA of PvdA/VVD. De argumenten voor die keuze ga ik nu niet herhalen. De PvdA heeft op 20 maart geen voorkeur uitgesproken voor CDA of VVD, maar aangegeven dat op basis van de verkiezingsuitslag een eerste gesprek met het CDA het meest voor de hand lag. De fractie heeft echter ook aangegeven dat op basis van de inhoud samenwerking met de VVD even goed mogelijk was, zeker gezien de stellingname van het CDA tijdens de verkiezingscampagne.

Daarnaast heeft de PvdA-fractie zich uitgesproken voor een beknopt collegeprogramma, geschreven door de beoogde collegeleden en, na een debat in de staten, ook door het college te ondertekenen. Ons is op 20 maart gebleken dat een grote meerderheid van de staten onze lijn onderschrijft. Slechts de fracties van CDA en VVD opteerden voor doorgaan op de oude voet, nota bene met gebruikmaking van het argument van een nieuwe werkwijze. Zoals op 20 maart jl. is aangekondigd, heeft de PvdA eerst gesproken met het CDA

(24 maart) en vervolgens met de VVD (25 maart). Dat was een tamelijk bijzondere ervaring.

Met name de vertegenwoordigers van het CDA maakten duidelijk niets te zien in de optie van een tweepartijencollege met de PvdA. Van enigerlei vorm van onderhandeling was dan ook geen sprake. "Njet" was het antwoord. Wij respecteren duidelijke taal, maar dit begrepen wij toch niet goed. Het CDA zette zich immers met deze opstelling buitenspel. De PvdA heeft de voorkeur voor een vijfkoppig college. Als het CDA onze coalitiegenoot zou zijn geworden, had een verhouding 3-2 voor de hand gelegen. Een stevige positie dus voor beide partijen in een nieuw Drents bestuur, maar dat werd door het CDA resoluut afgewezen. Daarmee werd een wens van een grote meerderheid van de staten niet gehonoreerd, ja zelfs genegeerd.

Mijn vragen aan het CDA zijn de volgende. Is een stem op het CDA hetzelfde als een stem op de VVD? Waarom worden er verkiezingen gehouden als de uitkomst toch telkens weer dezelfde is? Waar zit dan de vernieuwing in? Is het CDA niet aan zijn kiezers verplicht om zo sterk mogelijk terug te keren in het provinciaal bestuur en kan dat niet beter in een tweepartijencollege dan in een driepartijencollege? In de variant 3-2, gecombineerd met een collegeprogramma op hoofdlijnen, had het CDA maximale invloed en een veel grotere herkenbaarheid ten opzichte van zijn kiezers kunnen hebben. Durft het CDA niet zonder de VVD? Het CDA gaat toch uit van eigen kracht? Hoe moet volgens het CDA de zetelverdeling zijn binnen een breed college?

Het gesprek met de onderhandelaars van de VVD had een geheel ander karakter. Dat was tenminste een gesprek waarin beide partijen bereid waren elkaars overwegingen serieus te nemen.

De heer BLANKSMA: In de vorige statenvergadering hebben PvdA en GroenLinks enkele kanttekeningen geplaatst bij de verkiezingscampagne van het CDA en het CDA is daar later op teruggekomen. Welke conclusies heeft de PvdA getrokken uit hetgeen het CDA toen heeft gezegd over de inhoudelijke hobbels die genomen moesten worden?

De heer SCHAAP: In de gesprekken met het CDA en de VVD is het niet gegaan over de inhoud, maar over de vraag welke partijen zouden moeten deelnemen aan het nieuwe college.

Wel is de kritiek op mevrouw Edelenbosch als landbouwgedeputeerde uitgepraat. Ik heb hierover nog gesproken in een debat met mevrouw De Vries voor Radio Drenthe en mijn conclusie was toen: zand erover. De inhoudelijke discussie over het POP moet echter nog worden gevoerd. In de gesprekken met de VVD ging het niet alleen over de kortetermijnbelangen van de samenstelling van een nieuw college, maar ook over de rol van de staten in de nieuwe constellatie. De VVD-onderhandelaars bleven weliswaar bij het uitgangspunt van een breed college, maar toonden in ieder geval de moed om aan de hand van de uitgewisselde argumenten een gesprek aan te gaan met de eigen fractie. Ook de VVD moet de vraag worden gesteld of de eigen kiezers niet beter bediend worden in een coalitie met de PvdA waarin de VVD een herkenbare en volwaardige rol kan spelen in plaats van weggemoffeld te worden in een breed college van PvdA/CDA/VVD. Daarin moet de VVD dan onherroepelijk de derde viool spelen. Ik refereer ook nog even aan de uitspraak van de lijsttrekker van het CDA dat er met de VVD over de zetelverdeling nog een rekening moet worden vereffend ten opzichte van vier jaar geleden. De VVD hoeft dus geen grootmoedigheid van het CDA te verwachten wat dit betreft.

Voorzitter. Wij zoeken durf en visie. Openbare formatiedebatten, nieuwe procedures, de politiek echt laten aan de volksvertegenwoordiging en haar serieus nemen. De PvdA neemt hiermee een zeker risico, maar zij wil laten zien dat de automatische piloot is uitgezet. Verkiezingen zijn er niet voor niets geweest. In de formatiegesprekken hebben wij bewust gekozen voor een volwaardige positie van de coalitiepartner. De PvdA heeft een duidelijke voorkeur voor een vijfkoppig college. Dit college moet een stevig team vormen om Drenthe op een goede manier te besturen, de politiek aan de volksvertegenwoordiging en het besturen aan het bestuur te laten. Daarom geven wij de voorkeur aan een tweepartijencollege. In onze gesprekken met het CDA en de VVD hebben wij niet de macht van het getal laten domineren. Beide partijen is aangeboden om een volwaardige coalitiegenoot te worden. Daarin wilden wij investeren en daarom ook hebben wij eerst het CDA en later de VVD voorgesteld om samen te werken in een college met een verdeling 3-2. Niemand kan stellen dat de PvdA erop uit is om de partner het vel over de oren te trekken. Mijn fractie is van mening dat ook vandaag de optie van een

tweepartijencollege nog steeds aan de orde is. De opstelling van het CDA en de VVD in dezen lijkt op blokvorming en duidt misschien ook wel op een gebrek aan zelfvertrouwen.

De staten hebben in grote meerderheid een voorkeur uitgesproken voor een college, bestaande uit twee partijen. Ik ga ervan uit dat die meerderheid vandaag nog steeds aanwezig is. De PvdA wil investeren in een nieuwe vorm van provinciale politiek en wil laten zien dat het haar daarmee ernst is.

Mevrouw DE VRIES: Voorzitter. Ik heb geen verhaal op papier staan, zoals de heer Schaap. Ik wist immers niet wat er gezegd zou gaan worden. Onze argumenten, uitgesproken tijdens de statenvergadering van 20 maart jl., voor een driepartijencollege, zal ik niet herhalen. In ons gesprek met de PvdA vorige week maandag hebben wij die argumenten nogmaals naar voren gebracht. Wij hadden van onze fractie niet het mandaat om een andere optie dan het driepartijencollege aan de orde te stellen. Afgelopen donderdag hebben wij de fractie geïnformeerd over ons gesprek met mevrouw Edelenbosch en de heer Schaap. De uitkomst van de bespreking in de fractie was dat het CDA vasthoudt aan een breed college. Over de samenstelling van zo'n college zijn wij volstrekt duidelijk geweest: PvdA, VVD en CDA. Daarbij speelde de goede samenwerking in het verleden ook een rol.

Ik denk niet dat een stem op het CDA een stem op de VVD is. CDA en VVD zijn immers niet een lijstverbinding aangegaan, zoals PvdA en GroenLinks. Tijdens verkiezingen moeten de burgers ook iets te kiezen hebben. Verkiezingen zijn het uitvergroten van de verschillen en dat is nadrukkelijk gebeurd. Geloven wij dan niet in eigen kracht? Natuurlijk wel, daarom durven wij ook iets anders dan alleen maar het voorstel te accepteren dat maandagavond werd gedaan. Het CDA is van mening dat eerst duidelijk moet worden wie met wie gaat samenwerken. Daarna komen de zetelverdeling, de portefeuilles en de poppetjes aan de orde. Die poppetjes maken het collegeprogramma. Nu is dus aan de orde de vraag: wie met wie? Onze keuze is duidelijk.

De heer BLANKSMA: Heeft het CDA een afspraak gemaakt met de VVD over de opstelling in de collegeonderhandelingen?

Mevrouw DE VRIES: Wij hebben met heel wat mensen gesproken en daartoe behoren ook vertegenwoordigers van de VVD. Natuurlijk wordt er ook gesproken over wat er gaande is. Dat is wat anders dan het maken van concrete afspraken.

De heer BLANKSMA: Ik zal mijn vraag nog wat scherper stellen. Is tussen het CDA en de VVD de afspraak gemaakt om elkaar in de collegeonderhandelingen niet los te laten?

Mevrouw DE VRIES: Die afspraak was niet nodig omdat CDA en VVD onafhankelijk van elkaar een voorkeur voor een driepartijencollege hebben uitgesproken.

De heer BLANKSMA: Ik vraag niet of dat nodig was, maar of die afspraak gemaakt is.

Mevrouw DE VRIES: Dat hebt u toch uit mijn antwoord kunnen begrijpen?

De heer BLANKSMA: Nee, want u hebt alleen gezegd dat die afspraak niet nodig was.

Mevrouw DE VRIES: Dat klopt en dus is die afspraak niet gemaakt.

De heer BLANKSMA: Als het aan het CDA ligt, is de VVD volkomen vrij om met de PvdA een tweepartijencollege te vormen? De VVD is niet gebonden aan enige afspraak met het CDA daarover?

Mevrouw DE VRIES: Ik kan niemand dwingen in deze statenzaal om wat dan ook te doen. Men zit hier allemaal zonder last of ruggespraak en dat betekent dat u voor uzelf bepaalt wat u doet. Dat geldt ook voor de VVD.

De heer BLANKSMA: Dat klopt, maar gesuggererd is dat er wel zo'n afspraak is tussen het CDA en de VVD. Ik bewijs u dus een dienst door het stellen van mijn vragen want nu kunt u zich distantiëren van die suggestie. Het staat de VVD dus volkomen vrij om met de PvdA een college te vormen zonder dat zij het verwijt van het CDA krijgt dat zij zich niet aan een afspraak heeft gehouden.

Mevrouw DE VRIES: Ik herhaal dat iedereen hier zit zonder last of ruggespraak. Iedereen bepaalt voor zichzelf wat er moet gebeuren.

Als twee partijen, die over een meerderheid beschikken, besluiten tot een tweepartijencollege, zal dat de uitkomst van het debat zijn. De heer Blanksma wil misschien een ander antwoord hebben, maar dat krijgt hij niet.

De heer BLANKSMA: Nee, ik wil helemaal geen ander antwoord. Ik heb geen bezwaar tegen een afspraak met de VVD, maar ik heb wel bezwaren tegen een afspraak waarmee de meerderheid van de staten het niet eens is. Dan is er een probleem.

Mevrouw DE VRIES: Met wie?

De heer BLANKSMA: Het is goed om te horen dat dat kennelijk niet het geval is.

Mevrouw DE VRIES: Het lijkt mij dat ik een zeer duidelijk antwoord heb gegeven.

De heer SWIERSTRA: Voorzitter. Bijna twee weken geleden hebben wij in deze zaal het resultaat van de verkiezingen besproken. Het was een aardige opening van het nieuwe dualistische bestel en alle fracties hebben de argumenten voor hun keuze naar voren gebracht. Zo hoort het ook. Daarna zijn er in het kader van het onderhandelingsproces diverse goede gesprekken gevoerd. Met de PvdA hebben wij een langdurig en indringend gesprek gevoerd over de diverse opties. In dat gesprek hebben wij eigenlijk weinig nieuwe argumenten gehoord, maar wij zijn er wel indringend op ingegaan omdat wij van mening zijn dat je naar elkaar moet willen luisteren in een onderhandelingsproces. Wij hebben de PvdA gevraagd wat er feitelijk anders zal gaan in het geval van een smaller college, nog even los van het feit dat de PvdA de optie van een breed college openlaat, maar dan niet in de oude samenstelling.

De heer SCHAAP: Wat bedoelt u met dat laatste?

De heer SWIERSTRA: U hebt aangegeven dat het aantal partijen in een college geen dogma voor u is, maar dat uw voorkeur uitgaat naar een tweepartijencollege. Wij hebben dus gevraagd wat er precies gaat veranderen in de komende tijd. We hebben vernomen dat het dualisme op zich geen argument is om te komen tot een smal college. Waarom dan precies een smal college? De heer Schaap heeft als belangrijk argument genoemd het in vertwijfeling achterlaten van zes

versnipperde oppositiefracties. Ik denk echter niet dat de oppositionele inzet van bedoelde fracties te wensen zal overlaten. Ook twijfel ik niet aan de dualistische opstelling van de PvdA-fractie zelf. Evenmin heb ik de gedachte dat het PvdA-smaldeel in het college een levenloze inzet zal hebben. Als ons retorisch wordt gevraagd of wij gebrek hebben aan zelfvertrouwen, speel ik de bal graag terug met de vraag of daarvan wellicht sprake is bij de PvdA. Ik kan mij dat niet voorstellen, gelet op de goede gesprekken en de inzet van de PvdA tot nu toe. Daarin kan dus eigenlijk niet het argument zitten. Wat moet precies worden verstaan onder de zogenaamde "dood in de pot"? Ons is verteld dat het niet gaat om politiek-strategische argumenten.

Het is de bedoeling dat op 23 april het nieuwe college wordt geïnstalleerd. Dat hoeft niet per se, want in het dualistische systeem kan een demissionair college nog lange tijd keurig doen wat het moet doen. Het zou echter wel goed zijn als wij dan aan de slag kunnen, want er komt nog het nodige op ons af. In Den Haag schijnt nu enige haast te worden gemaakt met de vorming van een nieuw kabinet en hetgeen ons uit die stad zal geworden, zal ons niet tot vreugde stemmen. Wij moeten er dus voor zorgen dat wij dan de handen uit de mouwen kunnen steken. Wij kunnen echter 23 april nog wel halen, maar dan moet er wel snel een globaal programma worden opgesteld. In de globaliteit van het programma zit een belangrijke sleutel voor het dualisme: ruimte voor politieke partijen. Een belangrijke sleutel zit ook in de houding van de collegepartijen ten opzichte van de staten. Daar staat de VVD voor, los van de omvang van het college. De sleutel ligt bij politieke partijen in de staten.

Het formeren van een nieuw college in een dualistisch systeem is een onderhandelingsproces tussen politieke partijen. Ondertussen zorgt het demissionaire college ervoor dat er niks echt fout gaat. Als politieke partijen tot een afspraak kunnen komen, leggen ze die voor aan de staten. Het initiatief in dat proces is ook door mij nadrukkelijk toevertrouwd aan de PvdA. De inzet van de PvdA - een tweepartijencollege - wordt echter niet door alle partijen omarmd. Je kunt echter niemand dwingen om deel te nemen aan een coalitie en het is goed dat het resultaat van de gesprekken aan de staten wordt voorgelegd. Ik meen dat de PvdA nu een volgende stap moet zetten, want ik kan mij niet voorstellen dat de PvdA vindt dat een andere

fractie de besprekingen maar moet gaan leiden. Ik wil dat ook niet bepleiten. Wij moeten snel aan de slag langs de lijn die ik heb voorgesteld. Zolang er geen nieuwe argumenten zijn, zie ik geen reden waarom wij in Drenthe een andersoortig bestuur zouden moeten hebben en de suggestie met betrekking tot een tweepartijencollege zouden moeten volgen.

De heer BLANKSMA: In de vorige statenvergadering is door een meerderheid uitgesproken dat het door het CDA en de VVD gewenste brede college er niet moet komen. Waarom wenst u zich daar niet bij neer te leggen? Waarom wilt u de wens van de meerderheid niet honoreren?

De heer SWIERSTRA: Dat zou betekenen dat de staten gaan formeren en daar is de VVD geen voorstander van. Het is een politiek onderhandelingsproces tussen fracties en dat proces krijgt een bepaalde uitkomst. Natuurlijk doet de opvatting van de staten er iets toe.

Twee grotere partijen, nodig voor de optie van een tweepartijencollege, hebben echter te kennen gegeven dat zij dat niet zien zitten.

De heer BLANKSMA: Hoe kan de VVD ervan worden overtuigd dat zij zich moet neerleggen bij de mening van de meerderheid van de staten? De staten bepalen toch de kaders voor een nieuw college? De staten hebben uitgesproken dat alles best is, maar dat er niet weer zo'n breed college moet komen. Wilt u daarvoor een motie hebben?

De heer SWIERSTRA: Dan moet er wel zo'n college kunnen worden gepresenteerd. Zolang dat niet het geval is, kunnen de staten dat ook niet afstemmen.

De heer BLANKSMA: Een college van PvdA, CDA en VVD heeft onvoldoende draagvlak in de staten.

De heer SWIERSTRA: Kunt u zich de situatie voorstellen waarin drie partijen tot een bepaald onderhandelingsresultaat komen en er vervolgens bij bespreking in de staten afstand van nemen? Dat is wellicht het toppunt van dualisme, maar politiek gezien kan ik mij er weinig bij voorstellen.

De heer BLANKSMA: Ik kan mij niet voorstellen dat u zich niet neerlegt bij de mening van de meerderheid van de staten.

De heer SWIERSTRA: Als er een voorstel komt voor een ander college dan de staten wensen, wordt dat college niet benoemd.

De heer BLANKSMA: Wij kunnen ook iets besluiten over de manier waarop de formatie moet plaatsvinden en welke mogelijkheden in welke volgorde moeten worden onderzocht.

De heer SWIERSTRA: Dat zou kunnen, maar is het nog maar de vraag of dat een politiek effect heeft. Bovendien is er dan het risico dat de staten de politieke partijen de mogelijkheid ontnemen hun verschillen en overeenkomsten uit te onderhandelen. Dat is nu eenmaal de kern van het onderhandelingsproces.

De heer SCHAAP: De heer Swierstra heeft geconstateerd dat er geen nieuwe argumenten zijn aangevoerd voor een smal college. Wij hebben hierover een lang gesprek gevoerd en dat heeft er in ieder geval toe geleid dat hij het zinvol vond de argumenten van beide partijen aan zijn fractie voor te leggen. Hij kan dus niet beweren dat er helemaal geen nieuwe argumenten op tafel zijn gekomen.

De heer SWIERSTRA: Ik heb mijn verhaal niet op papier staan, maar volgens mij heb ik gezegd dat ik eigenlijk geen nieuwe argumenten heb gehoord. Het woordje "eigenlijk" houdt de mogelijkheid open dat er hier en daar een nieuw argumentje is genoemd, maar echt nieuwe argumenten zijn niet naar voren gebracht. Het was overigens een uitstekend gesprek, waarbij niet met het mes op tafel is onderhandeld. Er was ruimte voor een inhoudelijke gedachtewisseling over bijvoorbeeld de vraag wat het dualisme nu precies moet inhouden voor het provinciale bestuur. Een dergelijke inhoudelijke discussie is van groot belang. Wij hebben niet direct botweg "nee" gezegd, maar goed geluisterd naar de argumenten van de PvdA die wij vervolgens aan de fractie hebben voorgelegd. Het kon immers zijn dat wij iets over het hoofd zagen, maar na ampele overweging hebben wij niet de conclusie kunnen trekken dat er nieuwe argumenten zijn die onze redenering onderuit halen. Wij zien al met al geen aanleiding om van ons eerder ingenomen standpunt af te stappen.

De heer BLANKSMA: Voorzitter. Ik wil beginnen met mijn waardering uit te spreken voor de wijze

waarop de PvdA tot nu toe heeft geopereerd in het proces van collegevorming. De PvdA stelt zich op een duidelijke en transparante manier op en bedrijft geen achterkamertjespolitiek. Zij stelt geen buitenproportionele eisen aan collegepartners. In het verleden was dat wel eens anders. Het uitgangspunt van de PvdA lijkt te zijn: vertrouwen tussen partijen, goede samenwerking tussen college en staten en vanaf het begin alle partijen betrekken bij het proces. Het lijkt mij van buitengewoon groot belang voor de staten van Drenthe om dit spoor te blijven volgen en de PvdA daarin te steunen. De verhouding tussen staten en college moet transparant zijn en blijven. De staten zullen hun kaderstellende rol moeten waarmaken. Wij zullen ons verre moeten houden van achterkamertjespolitiek en politieke spelletjes.

PS geven de kaders aan en kunnen mijns inziens niet toelaten dat een college wordt gevormd dat niet binnen die kaders past. Alle partijen, met uitzondering van het CDA en de VVD, hebben in de vorige statenvergadering aangegeven dat een college van CDA, VVD en PvdA de dood in de pot is. Als er toch zo'n college komt, is er sprake van een dubbele nederlaag. In de eerste plaats omdat het de dood in de pot is en in de tweede plaats omdat twee partijen in het college de mening van een meerderheid van de staten aan hun laars lappen. Een slechter begin van het dualistische systeem is niet denkbaar. Het is een nederlaag voor een statenmeerderheid en staten die dat accepteren omdat het nu eenmaal niet anders kan. Als het CDA en de VVD volharden in dit dwaalspoor is de tijd rijp voor een onderzoek naar de mogelijkheid van een college zonder VVD en CDA. Dat is wellicht niet wenselijk en ook niet de eerste of tweede optie voor de meeste partijen, maar als CDA en VVD doorgaan met dit machts spel moet de strijd ook maar gestreden worden. Die strijd moet wat GroenLinks betreft worden beslecht in het voordeel van de staten. Zo nodig zal ik in tweede termijn een motie indienen waarin wordt uitgesproken dat er niet een college moet worden gevormd van PvdA, CDA en VVD. Het is mijn bedoeling dat CDA en VVD worden gedwongen duidelijk te maken of zij zich al dan niet tegen een meerderheid van de staten verzetten. Ik zou het zeer betreuren als dat laatste gebeurt. Ten slotte deel ik mee dat GroenLinks beschikbaar is als alternatief.

Inhoudelijk gezien zijn wij voorstander van een zo groen en progressief mogelijk college en strategisch gezien streven wij naar voldoende draagvlak voor het nieuwe college.

De heer BAAS: Voorzitter. De staten hebben hun voorkeur uitgesproken voor een college waarin vertegenwoordigers zitten van twee van de drie grote partijen. Op die manier komt er niet alleen een sterk college, maar ook een goede oppositie die zowel kwalitatief als kwantitatief iets voorstelt. Onze voorkeur gaat nog steeds uit naar een college van PvdA met CDA en eventueel met VVD. Dat hebben wij ook duidelijk gemaakt in ons goede gesprek met mevrouw Edelenbosch. Wij moeten echter constateren dat er nog weinig is gebeurd. Het enige wat er is gebeurd, is enig telwerk. Er moeten echter op korte termijn knopen worden doorgehakt. Dit is niet de manier waarop wij de potentiële collegepartijen nog langer bezig willen zien. Met het aantreden van het nieuwe kabinet verschijnen er immers donkere financiële wolken boven de provincie.

Wij betreuren met name de opstelling van het CDA. Ik heb de indruk dat de VVD wat minder absoluut is in haar stellingname. De kiezer heeft echter heel nadrukkelijk gesproken. De PvdA en het CDA hebben gewonnen, maar het vertrouwen van de kiezer is voor het CDA kennelijk niet genoeg voor een zelfbewuste houding van een partij met voldoende kwantiteit en kwaliteit. Wij hebben het gevoel dat het CDA zich te veel laat leiden door de angst om ingepakt te worden door de PvdA. Het lijkt erop dat het CDA last heeft van een "Ali- en Anneke-syndroom". Laat het CDA toch uitgaan van eigen kracht, kunde en kwaliteit en het door de kiezer geschonken vertrouwen honoreren! Wat ons betreft in een 3-2-verhouding in het college. Dat vertrouwen was er voor de VVD minder. De VVD in het college is dus voor ons wat minder vanzelfsprekend. Daar komt nog bij dat wij vanuit onze achtergrond hechten aan de C van het CDA. Een college van PvdA en CDA blijft voor ons een must en als het echt niet anders kan, moet het een college van PvdA en VVD worden. Kom op, laten wij nu echt aan het werk gaan!

De heer ENGELS: Voorzitter. Mijn fractie heeft op 20 maart aangegeven sterk te hechten aan een college van PvdA en een andere grote fractie. Onze argumenten hadden te maken met de wijze waarop wij aankijken tegen dualisering en de

werking van de provinciale democratie. Vandaag moeten wij vaststellen dat onze optie, die gelukkig spoorde met de opstelling van de PvdA als leider van het formatieproces, tot op dit moment niet aansluit bij de opstelling van VVD en CDA. Dat betreurt ik. Ik heb geen behoefte om opnieuw een discussie te voeren over de argumenten van VVD en CDA. Die fracties gebruiken het element van de dualisering om wél tot een brede coalitie te komen. Wij zien dat dus anders, maar gelet op onze passieve rol in de formatie is het niet aan ons om daarop uitvoering in te gaan.

Wij zouden het erg jammer vinden als het pad naar de brede coalitie wordt vervolgd. Dat zou inderdaad volstrekt verkeerd zijn in het huidige tijdsgewricht. In die zin waardeer ik het positief dat de PvdA blijft vasthouden aan haar standpunt dat er een tweepartijencollege moet komen. Bij mijn weten heeft de PvdA de optie van een brede coalitie nimmer uitgesproken, want ook in de variant van drie partijen zijn niet de drie grote fracties genoemd. Wij weten natuurlijk niet hoe de PvdA verder gaat opereren, maar wel kan ik zeggen dat wij het met meer dan gewone belangstelling zullen volgen.

Ten slotte merk ik op dat de fractie van D66 op basis van de verkiezingsuitslag nog steeds geen actieve rol in deze formatie voor zich ziet weggelegd.

De heer DE HAAS: Voorzitter. Ik had gehoopt dat er vanmiddag iets meer concreets over de tafel zou gaan. It takes two to tango. Dat is een waarheid als een koe, maar ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat wij nu bezig zijn met een stoelendans, met de macht van het pluche. Ik kan mij wel iets voorstellen bij de opstelling van VVD en CDA, maar de vraag is natuurlijk wel waar dat toe leidt. Misschien dat beide partijen op basis van de goede ervaringen in het verleden samen door willen gaan, maar ze moeten zich natuurlijk wel realiseren dat de kiezer heeft gesproken en iets anders wil. De PvdA heeft in mijn ogen tot nu toe keurig geopereerd. Misschien dat zij eens moet kijken naar alternatieven. Als VVD en CDA blijven vasthouden aan hun standpunten, moet wellicht nagedacht worden over andere oplossingen. Praktijk is dat partijen, die besluiten om samen op te trekken in een college, met een collegeprogramma komen. Misschien valt te overwegen dat om te draaien en de staten een programma in grote lijnen te laten opstellen op basis waarvan

een toekomstig college een collegeprogramma opstelt. Dan kan ook worden gezien wat de grootste gemene deler is.

Ik wens de onderhandelaars ten slotte veel succes. Zij moeten er maar rustig de tijd voor nemen, want haastige spoed is zelden goed en wie goed doet, goed ontmoet.

De heer DE JONG: Mijnheer de voorzitter. Het gaat de LPF niet om links of rechts, maar om goed of fout. De LPF vindt dat er een tweepartijencollege gevormd moet worden omdat een driepartijencollege de dood in de pot betekent. De LPF begrijpt dan ook niet goed waarom het CDA zich zo star opstelt. Als het toch komt tot een driepartijencollege wordt het moeilijker opereren in het kader van een duaal stelsel. Dat zou ik erg betreuren.

De LPF waardeert het dat de PvdA zogenaamd een risico wil lopen door te luisteren naar de staten. Ik gebruik het woord "zogenaamd" omdat er eerder sprake is van een helder kader. Als GroenLinks met haar motie komt, zal ik er mijn steun aan geven.

De heer KLOOS: Voorzitter. Wij volgen de onderhandelingen met argusogen. Voor mij en waarschijnlijk ook voor heel wat burgers is niet goed duidelijk wat er zich nu afspeelt.

De PvdA wil met het CDA, maar het CDA wil weer niet want het wil de VVD erbij hebben. Dan komt opeens GroenLinks in beeld die zich opwerpt als bindmiddel. Ten slotte doet ook D66 nog een duit in het zakje. Het wordt er allemaal niet duidelijker op. Zitten op het pluche blijkt bij enkelen wel erg hoog op het verlanglijstje te staan. Al eerder heeft Drents Belang/DOP aangegeven wat de oplossing moet zijn; daarmee haalde zij de landelijke media en zette zij Drenthe op de kaart. Wij kiezen voor niet-politieke collegeleden, bijvoorbeeld twee of drie toppers uit het bedrijfsleven. Samen met de voorzitter van de staten kunnen zij de totale organisatie aansturen en datgene uitvoeren waarvoor zij zijn ingehuurd. Dat is waarschijnlijk stukken goedkoper. De staten kunnen dan zonder afspraken vooraf de kaders vaststellen en het college controleren. Als voor dit scenario wordt gekozen, zijn wij als provincie uniek en is de kans groter dat invoering van het dualistisch systeem slaagt. Dan kunnen op basis van argumenten meerderheden worden gehaald in de staten. Als dan ook nog gekozen wordt voor twee statenvergaderingen in

de maand en de inspraak voor de burger en het vragenrecht voor de statenleden een plaats krijgen op de agenda, kunnen de commissies worden afgeschaft. Dat scheelt enorm veel werk. Dan wordt een en ander veel overzichtelijker en levendiger.

Als gekozen wordt voor een brede coalitie, wordt het dualisme om zeep geholpen. Dan zal opnieuw op basis van kadaverdiscipline de gedeputeerde in het zadel worden gehouden. Drie commissies zijn dan een logisch gevolg. Gezien de ontkoppeling tussen college en staten worden veel zaken gemandateerd aan het college. Hierdoor worden de agenda's kleiner en kan er niet met minder commissies worden gewerkt. Een en ander vraagt van de grote partijen de durf om te werken zonder commissies. Men zal zien dat dat prima verloopt. Misschien is dit wel een dagdroom van mij, maar als GroenLinks met een motie komt, zullen wij daar zeker onze steun aan geven.

De VOORZITTER: Ik stel vast dat er behoefte is aan een schorsing. Ik schors de vergadering.

(Schorsing van 17.54 tot 18.15 uur)

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering.

TWEDE TERMIJN

De heer SCHAAP: Mijnheer de voorzitter. De PvdA-fractie heeft een heldere inzet gekozen: een tweepartijencollege dat een meerderheid heeft in de staten. Zij vindt dat er in de staten van Drenthe meer politieke debatten moeten worden gevoerd. Je kunt natuurlijk zeggen dat dat ook wel moet in het nieuwe duale systeem, maar je kunt ook stellen dat het op basis van de verkiezingsuitslag sowieso moet. Wij vinden niet dat er een smaller college moet komen omdat wij nu te maken hebben met een dualistisch systeem, maar omdat er anders elf statenleden in vertwijfeling achterblijven, versnipperd over zes partijen. Dat is overigens niet denigrerend bedoeld en ik denk ook dat deze partijen zich ongetwijfeld zullen laten horen.

De heer SWIERSTRA: Ik neem aan dat ook de fractie van de PvdA van zich zal laten horen, of er nu wel of niet een breed college is. Uw fractie zal toch ook een belangrijke impuls geven aan het politieke debat?

De heer SCHAAP: Natuurlijk.

De heer SWIERSTRA: Daarvoor hebt u toch niet nodig dat het college er op een bepaalde manier uitziet?

De heer SCHAAP: De dualistische houding van de PvdA-fractie zal straks heel duidelijk zichtbaar moeten zijn. Daarom ook vinden wij dat een collegeprogramma niet tot achter de komma uitgeschreven behoort te worden. De politiek hoort in de staten, maar u weet ook dat er van tijd tot tijd deals worden gemaakt in coalities en naarmate een college breder is, hoe gemakkelijker dat wordt. Ik heb er een mooi voorbeeld van: RTV Drenthe. Het college deed een voorstel aan de staten in de wetenschap dat het er doorkwam omdat twee fracties zich eraan hadden gecommiteerd. De fractie die het er niet mee eens was, kon zonder enig probleem zeggen dit keer niet mee te stemmen. Een dergelijke opstelling in een breed college zou ik "schijndualisme" willen noemen.

Mevrouw DE VRIES: Als er een smal college komt, dat beschikt over een geringere meerderheid in de staten, zou de fractiediscipline wel eens groter kunnen zijn. Dat wilt u toch ook niet?

De heer SCHAAP: Dat zou best eens kunnen voorkomen. U weet net zo goed als ik: politiek is politiek. Het gaat er echter om dat het college bestuurt en dat het politieke debat in de statenzaal plaatsvindt. Dat wordt in ieder geval niet bevorderd door de oppositie weg te vagen en iedereen maar in het college uit te nodigen. Daar lijkt het echter nu wel op. Mijn fractie blijft dus veel waarde hechten aan een tweepartijencollege. Daarom ook zullen wij niet ingewikkeld doen als het gaat om de getalsverhoudingen binnen het college. Sommigen vinden dat een wel heel bijzondere PvdA-politiek, refererend aan het verre verleden. Misschien is dat ook wel bijzonder, maar wij zijn niet voor niets van mening dat een tweepartijencollege beter is dan een driepartijencollege. Het CDA is volstrekt helder en hield in eerste termijn de deur dicht.

Mevrouw DE VRIES: Nee, heeft in eerste termijn volstrekt helder zijn keuze aangegeven.

De heer SCHAAP: Jawel, maar wij stellen vast dat de CDA-fractie in eerste termijn heeft gezegd: never en nooit! Dat vind ik jammer, want de PvdA is wel begonnen bij het CDA.

Mevrouw DE VRIES: Ik kom hierop wel terug in mijn tweede termijn.

De heer SCHAAP: Vervolgens kwamen wij tot de conclusie dat met de VVD kennelijk beter een inhoudelijke discussie kan worden gevoerd. Er was in ieder geval sprake van uitwisseling van elkaars ideeën en begrip voor elkaars standpunten. Ik wil er al met al voor pleiten ons voorstel met betrekking tot een tweepartijencollege nog een kans te geven. Daarom doe ik een beroep op de fracties van het CDA en vooral ook de VVD om te bezien of er mogelijkheden zijn voor nader overleg over ons voorstel.

Mevrouw DE VRIES: Mijnheer de voorzitter. Wij hebben bij al onze stappen nadrukkelijk gekeken naar de argumenten van andere fracties. Wij hebben niet voor niets maandagavond samen met de heer Schaap en mevrouw Edelenbosch aandacht besteed aan elkaars argumenten. Daarbij kwamen vragen aan de orde als: waarom zou je moeten kiezen voor een smal college? Is een breed college echt de dood in de pot? Wij hebben overwogen dat in de nieuwe duale constellatie het politieke debat in de staten dient plaats te vinden en dat daarnaast het college moet besturen in het belang van Drenthe. Dat college heeft een aantal eigenstandige bevoegdheden - er zijn nogal wat bevoegdheden overgeheveld van PS naar GS - en die kunnen het beste uitgeoefend worden in een college waarin de kiezer zich kan herkennen. In onze beleving kan dat het beste in een college dat wij hebben voorgesteld. Na het gesprek met de PvdA hebben wij in onze fractie de vraag aan de orde gesteld of onze argumenten wel valide zijn. Wij kwamen tot de conclusie dat dat nog steeds het geval is. Daarbij hebben wij ook de mening van anderen meegewogen en dat doen wij nog steeds, maar wij hebben nog steeds niet argumenten gevonden op basis waarvan wij ons standpunt zouden moeten wijzigen. Wij blijven dus vasthouden aan onze inzet van een college dat gevormd wordt door PvdA, CDA en VVD. Als er geen nieuwe argumenten komen, kan men niet van ons verlangen dat wij daarvan afstappen.

De heer ENGELS: Misschien is het goed om uw argumenten nog even tegen het licht te houden. U legt een verband tussen de positie van PS en de opvatting van de kiezers. Mijn vraag is nu hoe het kan dat een breed college een rechtstreekse band heeft met de opvatting van de kiezers. Formeel gesproken is dat verband er in ieder geval niet en ik heb nergens uit de uitslag kunnen opmaken dat de kiezers zoiets hebben uitgesproken. U hebt het verder gehad over de eigenstandigheid van het college. Miskent u dan niet dat ook in het nieuwe dualistische bestel PS een eigen verantwoordelijkheid hebben? Ik meen al met al dat uw twee argumenten om vast te houden aan een brede coalitie nogal zwak zijn.

Mevrouw DE VRIES: Juist met het oog op de eigen verantwoordelijkheid van de staten vind ik een smal college geen goed argument in het kader van het dualisme. De politieke discussie moet plaatsvinden in de staten en het zou de dood in de pot zijn als er fractiediscipline ontstaat bij de twee fracties die vertegenwoordigd zijn in het college.

De heer ENGELS: Ik heb het niet gehad over de nadelen van een smal college, maar gevraagd wat volgens u de zelfstandigheid van het college betekent voor de verantwoordelijkheid van de staten tegen de achtergrond van uw pleidooi voor een brede coalitie. Ook heb ik gevraagd hoe de relatie met de opvatting van de kiezers kan worden gelegd als wordt uitgegaan van een breed college.

Mevrouw DE VRIES: Het zou heel goed zijn als de kiezer zich kan herkennen in het college en dat is iets anders dan wat u nu zegt. U vraagt zich af wat een breed college betekent voor het dualisme in de staten, maar ik wil het loskoppelen van het dualisme. Ik vind dat er een goed bestuur moet komen voor onze provincie en dat er daarnaast krachtige PS moeten zijn die een eigen politiek debat voeren. Dat kan het beste met een brede coalitie en wij hebben tot nu toe geen enkel argument gehoord waarom je dat anders zou moeten doen. Zolang wij die argumenten niet horen, hebben wij er geen behoefte aan af te wijken van het mandaat dat onze fractie de onderhandelaars heeft gegeven.

De heer LANGENKAMP: Wij willen natuurlijk allemaal een goed bestuur, maar de meerderheid

van de staten wil ook een goed politiek debat. Op de een of andere manier ziet u daar een tegenstelling in en dat vind ik jammer. Een goed politiek debat in de staten en een goed bestuur kunnen best samengaan.

Mevrouw DE VRIES: Dat ben ik met u eens. Als de fracties slaafs een college volgen, kan inderdaad worden gesproken van de dood in de pot. PS dienen echter een eigen politieke rol te spelen - GroenLinks heeft dat altijd op een goede manier opgepakt - en dan is het niet nodig om per se een smal college te vormen. Ik denk dat op verschillende manieren het begrip "dualisme" kan worden ingevuld.

De heer SCHAAP: Ik heb gevraagd hoe het CDA zijn standpunt kan uitleggen aan zijn kiezers. Als je het in de verkiezingen goed hebt gedaan, wil je op een herkenbare manier vertegenwoordigd zijn in het college en de staten. Waarom kiest u dan niet voor een tweepartijencollege waarin uw herkenbaarheid aanmerkelijk groter is? Ook getalsmatig komt u er dan beter uit.

Mevrouw DE VRIES: Daar kun je heel lang over discussiëren en die discussie zal ook in onze fractie worden gevoerd. Herkenbaarheid is voor ons overigens niet alleen een kwestie van aantallen. Wij kijken daarbij vooral ook naar de inhoud. Alle argumenten pro en contra afwegende, hebben wij besloten dat een en ander het beste kan in een coalitie van PvdA, CDA en VVD. Zoals ik al zei, zolang er geen nieuwe argumenten worden aangedragen, kan men moeilijk van ons verwachten dat wij een ander standpunt innemen.

De heer SWIERSTRA: Voorzitter. Ik heb geen aanleiding om in tweede termijn het woord te voeren.

De heer BLANKSMA: Mijnheer de voorzitter. Het komt wel eens voor dat de fractie van GroenLinks van mening verschilt met de meerderheid van de staten. Wij vinden dan altijd dat wij heel goede argumenten hebben en willen daarover dan graag tot het einde toe doordiscussiëren. Misschien vinden sommigen ons wel eens wat te drammerig. Op een gegeven moment leggen wij ons echter neer bij de opvatting van de meerderheid en zo hoort het ook.

Voorzitter, ik wil de volgende motie indienen.

Motie A

*Provinciale staten van Drenthe in vergadering
bijeen op 2 april 2003;*

overwegende:

- *dat een goed politiek debat in de provinciale staten van Drenthe van belang is;*
- *dat daarvoor de beste voorwaarden worden geschapen als er naast de partijen die vertegenwoordigd zijn in het college van GS ook nog een stevige oppositie is;*

spreken daarom als hun mening uit dat een driepartijencollege van PvdA, CDA en VVD onwenselijk is;

en verzoeken daarom de formateur deze variant voorsnog buiten de onderhandelingen te houden,

en gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: Ik stel vast dat de motie voldoende is ondersteund en daarom bij de beraadslaging kan worden betrokken.

De heer SWIERSTRA: Voorzitter. In het dictum staat het woordje "voorsnog". Wat moet er gebeuren voordat de variant van PvdA, CDA en VVD wél in de onderhandelingen mag worden gebracht?

De heer BLANKSMA: Het lijkt mij dat de staten dat moeten aangeven. Als de formateur tot de conclusie komt dat het niet anders meer kan, moet zij dat aan de staten voorleggen. Zolang de onderhandelingen gaande zijn, moet je geen enkele optie geheel en al uitsluiten.

De heer SWIERSTRA: Een fractie die de motie steunt, perkt haar onderhandelingsmogelijkheden in want zij bindt zich aan hetgeen de staten in meerderheid op enig moment uitspreken. Anders gezegd: die fractie laat de onderhandelingen door de staten voeren en niet door de formateur.

De heer BLANKSMA: Nee, de onderhandelingen worden door de formateur gevoerd binnen de kaders die de staten via deze motie aangeven.

De VOORZITTER: Ik wil niet op alle slakken zout leggen, want ik begrijp heel goed de bedoeling van de motie en er vindt nu een politiek debat plaats. Toch wil ik even in herinnering roepen dat de staten niet formeel een formateur hebben benoemd. De staten hebben in de vergadering van 20 maart het vanzelfsprekend gevonden dat de voorzitter van de grootste fractie de onderhandelingen gaat leiden. Het zal u wellicht opgevallen zijn dat in mijn brief, waarin u wordt uitgenodigd voor deze vergadering, het woord "formateur" niet voorkomt. Nogmaals, ik wil niet op alle slakken zout leggen, maar met het oog op de formele geldigheid van uw motie wijs ik erop dat er formeel geen sprake is van een formateur. U weet dat in andere provincies (in)formateurs zijn aangewezen door de staten.

De heer BLANKSMA: Ik meen dat mevrouw Edelenbosch zichzelf in de eerste ronde "informatie" heeft genoemd.

Mevrouw EDELENBOSCH: Nee, ik heb mijzelf "onderhandelaar" genoemd en heb het over "informele gesprekken" gehad.

De VOORZITTER: Het doet niets af aan de inhoud van de motie. Ik wilde het gewoon even gezegd hebben.

De heer BAAS: Mijnheer de voorzitter. Ik heb niet zoveel toe te voegen aan mijn eerste termijn. Mevrouw De Vries heeft gezegd dat haar voorstel wat het dualisme betreft heel goed kan. Ik wil de zaak helemaal loskoppelen van het dualisme. Ook in een monistisch systeem is er sprake van dood in de pot als de geringe oppositie is verspreid over zes kleine partijen. Een goede democratie is gebaat bij een stevige oppositie. Vandaar onze voorkeur voor een tweepartijencollege. Wij zullen de motie van GroenLinks van harte ondersteunen.

De heer ENGELS: Voorzitter. Misschien help ik CDA en VVD door erop te wijzen dat de argumenten van mijn fractie voor een tweepartijencollege in enigszins geobjectiveerde vorm zijn overgenomen in een hoofdcommentaar van het Dagblad van het Noorden. Dat zou mevrouw De Vries en de heer Swierstra er toch van moeten overtuigen dat zij het verkeerde spoor volgen.

Op deze manier geef ik de PvdA ongewild maar wel gemeend een flinke ondersteuning in het ver-
volgtraject.

De heer SWIERSTRA: Jammer dat het Dagblad van het Noorden niet in het gehele land wordt gelezen, want overal om ons heen komen andere coalities tot stand! Hoe moet het nu?

De heer ENGELS: Ik vraag mij af wat voor soort argument dit is.

De heer SWIERSTRA: Het is vergelijkbaar met uw argument waarbij u refereert aan het hoofdcommentaar van het Dagblad van het Noorden.

De heer ENGELS: Ik heb het over een objectief kader en u hebt het over partijpolitieke ontwikkelingen in andere provincies.

De heer SWIERSTRA: Sinds wanneer is een commentaar objectief?

De heer ENGELS: Zolang het om een kwaliteitskrant gaat....

Mevrouw DE VRIES: Ik heb een stukje gelezen in de Staatscourant. De heer Swierstra refereerde daaraan en dat is aardig objectief.

De heer ENGELS: Nee, dat is een verslag. Ik begrijp overigens dat u er moeite mee heeft om meteen overstag te gaan en het is ook niet mijn belang om dat onmiddellijk te bewerkstelligen.

De heer SWIERSTRA: Wanneer komt uw hoofdcommentaar in de Staatscourant? Of deliberaert de hoofdredactie daar nog over?

De heer ENGELS: U weet heel goed dat dat een vaste cyclus is waarbij ook anderen aan bod komen.

Voorzitter. Welke partij moet volgens D66 samen met de PvdA in een coalitie en welke partij hebben wij in de staten nodig voor een krachtige oppositie? Het Dagblad van het Noorden heeft een belangrijk argument voor een tweepartijencollege nog niet genoemd: een democratie is alleen reëel als de argumenten van de minderheid door de meerderheid op hun waarde worden geschat. Dat is niet alleen een kwestie van kwaliteit - die is meer dan voldoende aanwezig bij de oppositie -

maar ook van kwantiteit. Naarmate de oppositie meer kwantiteit heeft, is de drang om de opvattingen van minderheden mee te nemen in meerderheidsbesluiten groter. Ik zeg dit met enige nadruk omdat het een vrij oud en ook liberaal principe is.

De heer SWIERSTRA: Dat gaat alleen op als u daarbij een binding veronderstelt tussen het college en de fracties in de staten die het college schragen.

De heer ENGELS: Nee, dat is absoluut geen automatisme.

De heer SWIERSTRA: Dan zullen alle fracties, ook de fracties die vertegenwoordigd zijn in het college, per onderwerp een inhoudelijke afweging kunnen maken. Dan heb je dus een wisselende relatie tussen controlerende en uitvoerende macht.

Mevrouw DE VRIES: En daarom maakt het ook niet uit of je een breed of smal college hebt.

De heer ENGELS: Ik vrees dat mijn punt volledig wordt gemist. Ik heb niet gesproken over de binding tussen college en staten, maar over de manier waarop de staten opereren en de positie van de minderheid.

Voorzitter. Ik keer terug naar mijn vraag welke partij samen met de PvdA in het college moet gaan zitten. Het is wellicht typerend voor D66, maar hier kijkt onze fractie wat paradoxaal tegenaan. Het perspectief om samen met een andere liberale fractie eens flink van leer te trekken in de komende statenperiode lokt ons wel. Als het CDA, iets minder bestuurskrachtig dan de VVD, in het college terechtkomt, zou dat het perspectief nog aantrekkelijker maken.

De heer SWIERSTRA: Dus toch volksvermaak?

De heer ENGELS: Nee, dat heeft er niets mee te maken. Het andere perspectief is dat van een combinatie van socialisme en liberalisme met potentieel veel bestuurskracht. Bovendien is het standpunt van het CDA veel meer rigide dan dat van de VVD. Wat dit betreft zou de voorkeur moeten worden gegeven aan een combinatie van PvdA en VVD. Wij beschikken niet over de instrumenten om dat voor elkaar te krijgen, maar zouden alleen al om die reden de motie van

GroenLinks kunnen steunen. Er moet een uiterste poging worden gedaan om te komen tot een tweepartijencollege voordat wij gaan nadenken over andere oplossingen.

De heer DE HAAS: Voorzitter. Wij hebben niet zoveel nieuwe argumenten gehoord. De kwaliteit van de staten is behoorlijk, ook omdat er enkele oud-gedeputeerden in zitten. Die kwaliteit moet je koesteren en dat kan door die personen te laten waar zij zijn. Vervolgens zouden er drie gedeputeerden moeten worden aangesteld die van buiten de provinciale politiek komen. Zij zouden dan moeten worden gevonden in de sferen van PvdA, CDA en VVD. Die mensen zijn er ongetwijfeld te vinden. Daarnaast zijn drie gedeputeerden goedkoper dan vijf gedeputeerden. Het lijkt mij dat op die manier een team kan ontstaan dat uitstekend zijn uitvoerende taken vervult. De staten stellen daarvoor de kaders, voorzien van een advies van de voorzitter. Er is dan sprake van een optimale duale situatie. Ik heb best vertrouwen in de afloop van zo'n proces. Het zal er niet direct van komen, maar ik wil het toch even gezegd hebben. De motie van GroenLinks had voor ons niet geseven. De staten hebben zich immers duidelijk uitgesproken en de motie is alleen maar een bevestiging van hetgeen bij een meerderheid van de staten leeft. Wij hebben er overigens geen moeite mee om de motie te steunen, onverlet latend hetgeen ik in voorgaande rondes heb gezegd.

De VOORZITTER: Ter vermijding van elk misverstand merk ik op dat er in deze staten geen oud-gedeputeerden maar demissionaire gedeputeerden zitting hebben.

Ik stel vast dat de heren De Jong en Kloos geen behoefte hebben aan een tweede termijn.

De heer SCHAAP: Voorzitter, mijn fractie wil graag een schorsing in verband met de motie.

De VOORZITTER: Ik schors de vergadering.

(Schorsing van 18.52 tot 19.05 uur.)

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. Naar mij blijkt, is er geen behoefte aan een derde termijn. Ik geef de gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring.

De heer SCHAAP: Mijnheer de voorzitter. Ik dank de woordvoerders die zich positief hebben uitgelaten over onze stellingname.

Wat betreft de motie stel ik vast dat een meerderheid van de staten voorstander is van een tweepartijencollege. Als zodanig is de motie overbodig, maar ik vind haar symboolfunctie toch wel belangrijk. De staten leggen alsnog in een motie vast dat er een tweepartijencollege moet komen en wij zullen er onze steun dan ook aan geven. Wij zijn het echter ook eens met de heer Swierstra dat er momenteel sprake is van een politiek proces waarin wordt onderhandeld tussen fracties. Dat laat onverlet dat een meerderheid van de staten de wens heeft uitgesproken om te komen tot een tweepartijencollege. Met inachtneming van wat ik hierover heb gezegd, zullen wij de motie steunen. Ten slotte is er nog de vraag: hoe nu verder? De PvdA stelt vast dat er een meerderheid in de staten is voor een tweepartijencollege. Wij willen proberen die wens te honoreren en daarom blijven wij streven naar een tweepartijencollege. Morgen zullen wij de fractie van de VVD en daarna de fractie van het CDA vragen om een gesprek over de vraag hoe wij verder moeten opereren. Ik verzoek de onderhandelaar om dat morgen te bewerkstelligen.

De VOORZITTER: Dat was geen stemverklaring. Toen ik vroeg of er behoefte was aan een derde termijn, werd daar niet op gereageerd. Over een stemverklaring kan niet worden gediscussieerd, maar over een derde termijn wel. Ik kan mij voorstellen dat andere fracties de behoefte hebben op uw opmerking te reageren. Daarom verklaar ik een derde termijn voor geopend.

Mevrouw DE VRIES: Ik wil slechts een stemverklaring afleggen.

De VOORZITTER: Zijn er nog leden die op de opmerkingen van de heer Schaap willen reageren?

De heer BLANKSMA: Mijnheer de voorzitter. Ik meen te kunnen zeggen dat de interpretatie die de heer Schaap van de motie geeft, aansluit bij de bedoeling van de motie, te weten het streven naar een tweepartijencollege. Wel wijs ik er nog op dat de motie beoogt een variant van een driepartijencollege uit te sluiten en dat is niet hetzelfde als het bevorderen van een tweepartijencollege.

De heer ENGELS: U vindt kennelijk de motie van een verderstreckende betekenis dan de politieke situatie die is ontstaan na twee termijnen. Als u het woordje "vooralsnog" eruit had gelaten, had ik u geheel kunnen volgen.

De heer BLANKSMA: Ik kan mij voorstellen dat het onderzoek van de onderhandelaar van de PvdA zich uitstrekt tot de mogelijkheid van andere driepartijencolleges of zelfs vierpartijencolleges. Die mogelijkheid wordt niet uitgesloten door deze motie. Er wordt niet uitsluitend bedoeld op een tweepartijencollege. Het gaat mij er niet om onderhandelaars daartoe te dwingen, maar ik wil die mogelijkheden openhouden. Ik vind overigens dat een tweepartijencollege de meest voor de hand liggende mogelijkheid is.

De VOORZITTER: Ik stel vast dat de andere fracties geen gebruik willen maken van de gelegenheid om in derde termijn het woord te voeren. Ik geef wederom de gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring.

Mevrouw DE VRIES: Voorzitter. Wij zullen de motie niet steunen omdat wij vinden dat de vorming van een college de uitkomst moet zijn van onderhandelingen tussen partijen.

De heer ENGELS: Mijnheer de voorzitter. Wij hebben goede nota genomen van de opmerking van de heer Schaap over het vervolg van de onderhandelingen. Als zodanig is de motie zonder enige politieke betekenis, want daarin wordt geen enkele richting geboden die afwijkt van hetgeen de PvdA zich voorstelt. De motie is dus een symboolmotie. Verder is ook mijn fractie van mening dat collegevorming een autonoom politiek proces is. Onze wens is dat dat proces zo transparant mogelijk is. Een kaderstellende motie moet echter een meer dwingend karakter hebben. Dat vinden wij onvoldoende terug in deze motie en om die reden zullen wij er onze stem niet aan geven. Dit mag overigens niet worden uitgelegd als steun aan de opstelling van het CDA en VVD.

De VOORZITTER: In stemming komt motie A. Ik constateer dat de fracties van de PvdA, GroenLinks, OPD, LPF, Drents Belang/DOP en ChristenUnie voor en de fracties van het CDA, de VVD en D66 tegen de motie hebben gestemd, zodat zij is aangenomen.

Ik sluit de vergadering.

(De vergadering wordt om 19.19 uur gesloten.)

TOEZEGGINGEN: geen.

RV

